

BALDWIN

Av chefredaktören ESKIL SUNDSTRÖM

STORBRITANNIENS premiärminister återinträder på världsscenen i glorian av en förkrossande valseger. Det är en stor triumf. Och ändå saknar den nimbus. Segern var på förhand upplagd. Det där alternativet, som ensamt kan ingjuta spänning i en valstrid, var praktiskt taget obefintligt. Vissheten om den på förhand givna segern var segerns enda fiende. Men väljarna gjorde sitt. Englands politiska förnuft har ånyo bekräftats. Ledaren hade också otadligt gjort sitt. Han hade valt ögonblicket. Han kunde i gammal hävdvunnen stil gott placera sig i förgrunden och kräma sig i strålkastaren. Men det gör han inte.

På något mystiskt vis ter sig därför denna senaste yttring av engelsk demokratisk sinnesjämvikt och självdisciplin opersonlig. Folket, hela konglomeratet av individer »i koja och slott», kan tillskriva sig självt triumfen. Allting verkar så enkelt, så besynnerligt enkelt och naturligt. England har talat. Och Stanley Baldwin noterar stillsamt fullmakten. Det är inte alls som i de storstilade partistridernas romantiska aera.

Baldwin är det underliga Englands underligaste politiker. I den litterära porträttkonstens mästareland har han undgått att bli porträtterad. Han har som genom ett mirakel kommit de oräkneliga försöken på skam. Han är den otacksammaste modell, som de eljest så träffsäkra journalistiska porträttörerna råkat ut för bland moderna statsmän. Man har fått bitar av honom i all oändlighet. Men någon helhetsbild, som går riktigt ihop, har ännu icke frambragts. Totaleffekten är antingen för platt eller för diffus.

Hur lätt var det icke att skapa en trovärdig bild av Balfour? Etiketten fanns till hands: en lysande intelligens söndrad av filosofiskt tvivel. Eller Asquith? Medelklassinkarnationen med strålade intellekt, utstuderat engelsk i sin lugna oberördhet av tillfälliga omständigheters — t. ex. ett världskrigs — förbryllande spel. Eller Lloyd George — med efterkrigsårens politiska Klon-

dykefeber ännu i blodet? Ögonblickets man, ständigt och oföränderligt, fördomsfri, dynamisk och sammanhangslös, just därför så fascinerande. Eller Churchill, geniet, den bländande idéimprovisatören, den fladdrande stjärnan, som i varje stund fördunklar alla firmamentets ljusbilder och som man så gärna ville men aldrig vågar låta sig ledas av.

Varenda en av dessa män och många andra ha blivit den vittfamnande och glupska moderna publicitetens offer. Man har vetat och vet, var man har dem i karaktärsregistret. De äro ordentligt bokförda; alla var på sitt sätt oerhört intressanta att spekulera över. Eller rättare sagt, de voro. De verka nu fullskrivna blad. Intet finns att tillägga. Världskriget var en livsfarlig tid för politiker i förgrunden. De blevo lekbollar i ödets hand. De gjorde, de flesta av dem, de kraftigaste ansträngningar att anpassa sig efter en ny tidsålders krav. Men ingen av dem förmådde någonsin riktigt att skruva sig ur det förflutnas grepp. De sökte, som Lloyd George, att förvandla sig till framtidens affischer, men tidens hårda vindar slet sönder dem. Lloyd George gjorde ett monumentalt försök att bli den utkorade frälsaren. Han hånade demokratin, långt innan Mussolini och Hitler tänkt på saken. Parlamentarismen, hans egen karriärväg, har ingen föraktfullare än han trampat på. Genom makten av sin personlighet blev han faktiskt diktator. Maken till Goliath hade England icke på sekler skådat. Runt honom grupperade sig hela skaran av engelsk politisk elit. När Goliath föll, kom stenen ur en obetydlig liten herres nypa. Det var Stanley Baldwin, som från Carlton Club slungade den.

Baldwin var handelsminister i Lloyd Georges koalitionsministär. 1908 hade han, fyrtioettårig, blivit medlem av underhuset. Där drog han inga ögon till sig genom »brilliant performances» som Birkenhead, Churchill och de andra. Han var en sådan där lugnt trägen arbetare i vingården, som man kan både ha och mista, en kapitalist från stålindustriens läger med public-schoolbildning, ett klart huvud med normalt gott sinne för den parlamentariska rulljangsen. Han var också Bonar Laws vän och blev tack vare denna vänskap så småningom befordrad till en plats i regeringen.

1921 var en tid av lustig parlamentarisk lek. Frågorna regnade över regeringen från gammalliberalernas bänkar. Enda effekten var att den som läste Times' parlamentsreferat, blev erinrad om att

»Fredens, säkerhetens och framstegets man. Rösta med den nationella regeringen!»

Valaffisch november 1935.

det fortfarande existerade en opposition. Ingen var imponerad. De stackars övergivna herrarna verkade måhända litet löjliga i sitt hedervärda uppsåt att göra sin parlamentariska plikt till det yttersta, och deras parlamentariska plikt som opposition var att opponera sig. Det gällde som oftast det brännande problemet om tullskydd eller frihandel. Handelsministern var den, som merendels fick parera de kniviga angreppen, om man nu kan använda ett så stort ord för vad som i längden blev tröttande gnat. Det där gjorde handelsministern con amore. Han var aldrig svarslös. Han var ofta kvick, och Times fick titt och tätt sätta parenteser med ordet skratt inom i sina referat från frågetimmarna. Baldwin var i alla fall ingen parlamentarisk novis. Han kunde konstgreppen. Men i kretsen av de stora kanonerna, en Curzon, en Birkenhead, en Churchill, en Austen Chamberlain — för att nu icke nämna champion bland champions, Lloyd George själv — var

han bara ett litet, svagt tindrande ljus, en aktningsvärd korpral. I celebriteternas krets var han en namnlös man.

I det avgörande ögonblicket på Carlton Club råkade Baldwin emellertid ha två betydelsefulla faktorer på sin sida, argumenten och Bonar Law, då blott en skugga av sitt forna jag visserligen, en trött och modlös man, som i hela denna sensationella episod såg ett vågsamt äventyr, som han beskådade med halvt viljelöst, blekt intresse, men i alla fall den Lloyd-Georgeska koalitionen faktiske skapare och det avdomnade högerpartiets främste samlande man, en statsman med just den prestige, som gärningsmannen — Baldwin — själv saknade.

Baldwin hade tur. Omständigheterna gynnade honom. Koalitionen hade varit föremål för flerårigt publicistiskt bombardemang. Morning Post hade excellerat i målmedveten, skoningslös och förödande kvickhet. Den populära pennypressen, alltid redo i spännande lägen, hade ihärdigt bidat den oundvikliga timme, då det en gång så fängslande diktatorsexperimentet skulle få sitt slut. Det var en mogen frukt som föll.

Men om fronderiet inom koalitionen egna led icke tagit just den gestalt den fick, hade den med mycken sannolikhet den gången räddats genom all den enorma statsmannaprestige den innehöll. Man hade väntat på Austen Chamberlain. Han hade åtskilligt, som talade för sig som högerledare. Men han anmälde sig icke. Och det var nog bäst som skedde. Chamberlain hörde till koryféerna. Hans framträdande som det konservativa partiets räddare ur koalitionsträsket skulle ha berövat aktionen karaktären av protest underifrån, de djupa ledens uppror. Skenet av politisk maktstrid skulle ha inställt sig.

Den halvokände Baldwin kunde icke få något sådant sken emot sig. Han kunde icke smickras med någon slags jämbördighet med dem han angrep. Blotta tanken att han skulle efterträda storheterna var en narraktighet och en förmätenhet.

Bonar Law fick sin chans och blev premiärminister. Medelmåttornas ministär ersatte geniernas och talangernas. I stället för dristiga lösningar av krisproblem, som gingo över menige mans horisont, kom parollen »safety first». Baldwin blev som lön för sin möda finansminister. Bonar Law fick de hårdaste huggen från

gamla vänner. Mannen som hållit i skaftet, när Englands efterkrigsideal — de högst ansedda statsmannaintelligensernas partilösa samling — krossades, var för liten att bevärdigas med mer än förbigående ringaktande åthutningar.

Bonar Law försvann. Och enligt hävd gick ledarskapet till finansministern. Vilken fadäs! Några månader efteråt ledde han Englands stolta högerparti till ett av dess mest tillintetgörande nederlag och öppnade socialismens väg till taburetterna.

Han hade handlat helt på eget bevåg. Han hade själv utan att fråga någon till råds valt både ögonblicket och valparollen. Tullskydd åt Englands näringar! De välvisa kollegerna skakade på huvudena. Partibossarna vred händerna i sina kammare. Oppositionen jublade.

Baldwin hade emellertid hunnit bli, vad han förut icke varit, en publik personlighet med vissa säregna drag. Han var t. o. m. på väg att bli populär. Den kritiske betraktaren nödgades dock intaga en avvaktande hållning. Här var — utan tvivel — en ny gestalt, en man för sig i galleriet av sällsamma ledarskepnader, redan därför betvingande. Hans propagandateknik var vida skild från vad man vant sig vid. Han utstrålade en egenartad ambitionslös ambition. Om den varit konstlad — som skeptikerna förstås trodde — hade den varit förbluffande billig. Den nye premiärministern hade — litet angeläget, tyckte man — låtit bekantgöra en stillös passion för sin snugga, i klass med den efter veckans slut i sin »garden» (den där lilla fyrkanten bakom huset som kallas trädgård) påtande kontoristens. Vad tänkte lord Curzon, som hindrats att nå sin ärelystnads mål, att bli premiärminister, för denna »mörka hästs» skull? Det hade också så småningom blivit bekant, att den där omtalade anonyme herrn, som av ruelle över sina oförtjänta krigsvinster utan vidare återställt till finansministeriet ett betydande antal »war bonds», uppgående till en liten förmögenhet, ingen annan var än Baldwin. Vackert gjort! En ädel medborgares handlingssätt! Men vackrare och ädlare onekligen, om namnet råkat förbli dolt av glömskan... Premiärminister hade han, lät han förstå, ingen som helst åstundan att vara. Han älskade långt mer, sade han, den idylliska tillvaron i Worcestershire, sina böcker, sina grisar, dofterna på sin hembygds vägar. Och pipan förstås. »Jag är en fridens man...» Pipan kunde han alltjämt kosta på sig. Och pipan talade obestridligen

mer direkt till Englands hjärta än låt oss säga Sir Austens monokel.

Snopnare har väl ett parti sällan känt sig än Englands höger inför den politiska förödelsens styggelse, som Baldwin med sin kupp år 1923 bragte åstad. »Safety first» kantänka! »Baldwin must go» — skreko presslordernas plakat utmed rännstenarna. Men Baldwin gick inte. Det finns fältherrar, som först i prövningens och motgångens melankoliska minut vinna sina truppers hjärtan och tillgivenhet. Baldwin hade gjort två ting, som väckte sympati hos mannen i ledet. Han hade äntligen i ett oförfärat handlingsförsök omsatt de många långa årens tjat om skydd för hemmarknaden. Vidare hade han gjort det utan att krypa bakom någon annan. Alla de andra, kolleger och partibossar, kunde två sina händer. Blott hans eget politiska liv var tärningskastets insats. Högerpartiet var skamfilat. England har intet ord för skadeglädje — det lånas vid behov från tyskan — men nu fanns det behov av det. De som sagt, att koalitionen var sista skansen mot socialismens erövring av makten, syntes dessutom ha fått rätt. Men högerpartiet lät icke övertala sig att söka en ny ledare. Den man, som åsamkat det dekonfityren, hade personligen utgått på något sätt luttrad och förstorad ur alltihop.

Högern hade fått en ledare som lön för nesan.

Baldwin fastslog häromåret, då han som Lord Rector stod inför Glasgows studenter, att statsmannaegenskaperna äro tålmod, medkänsla, common sense, fantasi och åter tålmod. Nu blev tålmod det slagna partiets paroll. Det behövde icke utövas länge. Mac Donalds kabinett föll på sitt eget svärd samma år som det fötts. Och Baldwin var åter premiärminister.

Om man ur det politiska förloppet söker analysera fram en bild av Baldwin, så framträder kanske starkast ett drag av förklarad egensinnighet. Han vantrivdes i det magnifika sällskap, han befann sig i före 1922, och det magnifika sällskapet drogs heller aldrig till honom. Vad de beundrade hos varandra, saknade han. Han har anseende för att vara en tämligen skral underhandlare. Törhända är hans egensinnighet, hans förkärlek för att fatta stora beslut i enrum, utslag av eget medvetande om denna svaghet. Han bepansrar sig mot den större smidigheten. Han måste självfallet

som premiärminister kalkylera med en mångfald av faktorer och kombinationer vid fördelningen av taburetter, ämbeten och favörer. Baldwin har ådagalagt en ovanligt utpräglad obenägenhet för att därvid tåla spring i sin kammardörr. Hans metod att utöva ansvar alstrar en viss isolering kring honom, som ger honom ett skimmer av aristokratisk ledarhöghet, trots pipan.

Han har stått och står fri från partiberoende. Han skyggar inför den på skådespel anlagda parlamentariska teknik, som var ett med det skede, han aldrig fann sig tillrätta i. Denna skygghet har gjort honom lam i opposition, litet för lam för dem som lärt sig älska gamla tiders takter. Baldwin har något av klarögd nutida ungdoms fasta saklighet i sig trots åren. Och med en ungdomlig frejdighet tar han risker.

Sitt namn som miserabel underhandlare fick han befast, då han 1922 som finansminister återkom från Washington med sin skulduppgörelse. Någon underhandlingsbedrift har veterligen ännu ingen kallat detta aktstycke, och den som var mest häpen, om icke förfärad, när han erfor resultatet, var Bonar Law. Som moralisk åtgärd var avtalet tvivelaktigt, ty det innebar ett prejudicerande erkännande av den moraliska halten av andra partens krav, som hade mera formellt än reellt berättigande. Baldwin slog inte för sista gången summariskt till. Men överenskommelsen smickrade Englands självkänsla och svaldes följaktligen, om än med litet bitter min.

Man tror sig ibland se fadern avslöjad i sonen, den socialdemokratiska underhusledamoten. Oliver Baldwin har livet igenom haft det väl »förspänt». Men när den unge mannen väl nått den punkt, hans ärelystnad föreskrivit honom, har han gång efter annan plötsligt vänt om och övergivit den. Stanley Baldwins ambitionslösa ambition har något av samma element i sig. Han byter dock icke som sonen ståndpunkt. Han rusar icke hit och dit. Men hans ärelystnad är i likhet med sonens av sitt eget slag. De flesta politiker, som nått toppen, visa påtaglig iver att vilja hänga fast där. Baldwin verkar, just som han så ofta sagt, icke särdeles angelägen. I fyra år lät han Mac Donald vara nominell chef för 1931 års nationella samlingsregering.

Den som icke drives av stark personlig ambition, blir mindre rädd om sin ställning. Han tar risker, så som Baldwin gjort mer än en gång, ty han fruktar icke verkningarna för honom själv, om riskspelet misslyckas. Gentemot sina egna anhängare har Baldwin

tagit risker, som i erfarna politiska maktsträvares ögon måst framstå som hopplös enfald.

När han utsträckte rösträtten genom den s. k. Flapper Vote, ådrog han sig mäktiga konservativa grupper misshag. Morning Post var allt annat än förtjust. Presslorderna skummade av raseri över denna barocka yttring av konservativ politik. Men också Labour rasade. Det var Labours privilegium att införa folkliga reformer. Det var högerns plikt att stå i vägen för dem. Likadant i fråga om den sociala välfärdslagstiftningen. Baldwins socialpolitik har präglats av en initiativlysten framåtanda, som de betänksamma inom partiet funnit mycket nära vådlig och Labour i tysthet fällt salta tårar över. Denne paradoxale man, safety-first-generalen, som så ofta i avgörande ögonblick föredragit den vågsamma risken, har aldrig förefallit mera i sitt esse som konservativ ledare än när han gjort vad socialisterna hade hoppats få göra. Och han har alltid gjort det med lugn och oberörd min, som den naturligaste och självskrivnaste sak i världen. Han har på så vis efterhand lyckats distansera sina tilltagsnaste medtävlare och motståndares förslagenhet utan att alls verka förslagen. Detta är något av ett konststykke.

Betraktar man gången av engelsk politik under senare år, blir facit otvetydigt, att Baldwin mer än någon annan bidragit till att åt engelsk borgerlighet återskänka stadga och tillförsikt. Man varseblev hans virke 1926, då generalstrejken satte England i skakning. Hade Baldwin haft Lloyd Georges eller Asquiths eller Sir Austens underhandlartalanger, skulle strejken mycket sannolikt ha kunnat avvärjas. Ty de som darrade mest voro strejkledarna. Baldwin har beskyllts för att icke behörigen ha tillvaratagit de fredsmöjligheter, som erbjödo sig. Han tog en risk, och han tog den med öppna ögon. Åratal av hot, förhaling och nya hot hade nått sin tillspetsning. En ny förhaling öppnade ett nytt perspektiv av precis samma sort. Baldwin lät det explodera. Operationen blev dyr. Men som förloppet gestaltade sig, blev den långt billigare än ett förlängt sjukdomstillstånd, som måhända — dock långt ifrån säkert — kunnat övervinnas genom en långsam sanering. »Jag är en fridens man», talte Baldwin över radion till det strejkparalyserade England, »men jag ämnar icke förråda den brittiska konstitutionen.»

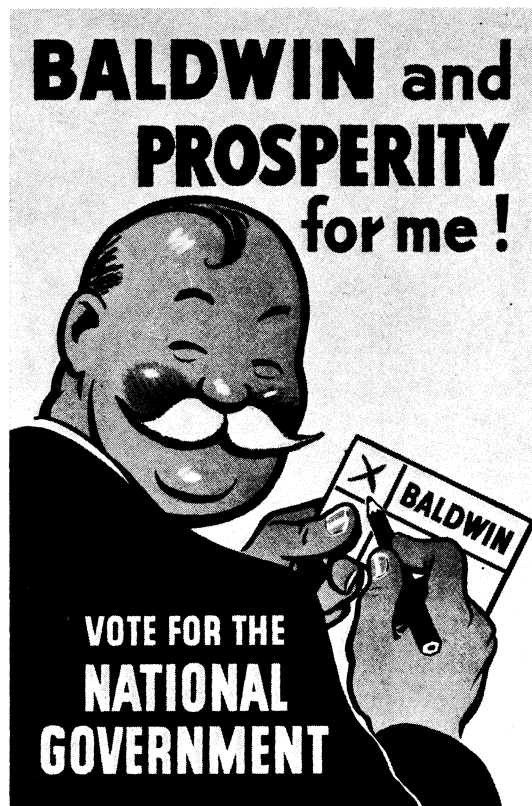

Valfiske.

*En socialdemokratisk tidnings syn på nationalregeringen 1931.
Från vänster MacDonal, Neville Chamberlain, Baldwin.*

Detta var Baldwins elddop som ledare. Alltsedan dess har han stått för engelskt medvetande som den mest pregnanta och stabila inkarnationen i dagens politik av traditionsbunden engelsk ande. Han personifierar den just så som man vill ha det. Han är icke ostentativt lysande. Han briljerar icke. Han har lyckats bliva den obestridda nationelle ledaren och likväl bevara en försynt tillbakadragenhet kring sin person, den oundvikliga förgrundsgestalten med ett oåtkomligt privatjag framlysande i glimtar av den sort, som engelsmännen älskar att själv besitta. Han är ingen man med stora eller nya idéer. Han är blott en man med en idé.

Och denna idé är förankrad i Disraelis politiska filosofi. Allt vad den mycket beläste Baldwin sagt och skrivit, uppbärs av samma lidelse för »de brittiska institutionerna», som uppenbarades i Disraelis nu hundra år gamla programskrift, vilken en gång nyfödde engelsk konservativ politik. Disraelis judiskt intensiva förkunnelse av rasen, blodet och nationen som politikens ledstjärna går igen i engelsk rashenhet hos Baldwin. Han har återupptagit de förlorade trådarna av den konservatism, som i förra seklet kallade till försvar för rasen, blodet och nationen mot manchesterliberal utsugning under statens hägn, den konservatism, som kristalliserade sig i ett positivt fackföreningsskydd, en positiv so-

»Baldwin och välståndet
— det är något för mig!»

Valaffisch november 1935.

cialpolitik och ett målmedvetet omhuldande av allt, som ryms i begreppet den brittiska missionen i världen.

Internationellt har Baldwin gjort folkförbundets sak till sin, som ett värn för den fred, som Englands välfärd beror av, och som ett värn icke minst för imperiet. Ty har icke Storbritannien via folkförbundet fått till skänks det instrument till samaktion, som det under slitningarna inom imperiet efter världskriget förvisso aldrig skulle ha förmått att självt smida åt sig?

Anknytningen till Disraelis tradition i inrikespolitiken har förlänat åt engelsk konservatism en friare rymd. Det är icke längre så trångt där som det höll på att bli. Ungdomen trivs, även de många i den nya generationen, som ha svårt att tåligt bära synen av slumkvarteren, dessa dystra minnesmärken från manchesterliberalismens glanstid. Var finns det parti, som kan göra mer än

konservatismen under Baldwin för att frälsa dagens England från det förgångnas synder mot rasen, blodet och nationen?

*

Ledarens fasta och optimistiska tro på demokratien som politisk arbetsform, hans måttfulla patriotism, så nobelt renodlad från den sorts fosterländskhet, som blivit kallad »the last refuge of the scoundrel», djärvheten vid sidan av måttfullheten i hans politiska taktik och strategi ha uppfriskat nationen, befriat den från decenniernas leda åt parlamentariskt tjuv- och rackarspel, eliminerat diktaturhysteriens konjunkturen och återgivit ungdomen det hopp, som vacklade efter Lloyd Georges katastrofala konkurs.

Baldwin med pipan, sin kärlek till grisarna hemma i Worcestershire, sin dyrkan av klassiska ideal och lusten att hänge sig åt engelsk trivsel, har ingen medtävlare längre. Hans progressiva konservatism har stabiliserat engelsk tillvaro och ande och därmed blivit en styrkekälla för de små fläckar inom världsgemenskapen, som icke givit sig hysterien i våld.